LUOMUINSTITUUTTI

KIRJALLINEN ASIANTUNTIJALAUSUNTO
13.10.2015

Asia: HE 30/2015 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2016

Teema: PL 30

Suomen kansalliset luomutavoitteet ovat, että vuonna 2020 Suomen peltoalasta on luomutuotannossa 20 % ja julkisissa ruokapalveluissa tarjottavasta ruoasta on luomua 20 %. Tällä hetkellä Suomen peltoalasta 10 % on luomutuotannossa ja julkisissa ruokapalveluissa tarjotusta ruoasta noin 5 % on luomua.

Jotta tavoitteet saavutetaan vuoteen 2020 mennessä, vaaditaan valtiovallalta erityistoimia kotimaisen luomutuotannon ja -ruokaketjun kehittämiseksi. Lisäksi hallitus tavoittelee kasvua etenkin biotaloushankkeiden avulla. Luonnonmukainen tuotanto on merkittävä osa biotaloutta ja lisäksi kasvun ala. Valtion ensi vuoden budjetissa ei kuitenkaan ole erillisrahoitusta kotimaisen luomutuotannon kehittämiseen eikä alan tieteelliseen tutkimukseen.

Suomen ruokajärjestelmän keskeisiä pulmia on ulkomaan kaupan merkittävä alijäämä, mikä syntyy mm. tavanomaisen tuotannon käyttämien maahan tuotujen tuotantopanosten vuoksi. Tuontipanoksia, joita erityisesti tulisi vähentää, ovat torjunta-aineet, väkirehut ja väkilannoitteet. Näiden lisäksi Suomeen tuodaan paljon sekä tavanomaista että luomuruokaa.

Torjunta-aineiden käyttö on merkittävä ongelma myös siksi, että niillä on haittavaikutuksia ihmisiin, tuotantoeläimiin ja luontoon.

Perustelut Suomen ruokajärjestelmän luomuistamiselle:

Keskeiset perustelut Suomen ruokajärjestelmän luomuistamiselle on jaettavissa kolmeen ryhmään: A taloudelliset vaikutukset, B terveysvaikutukset ja C ympäristövaikutukset.

A. Taloudelliset vaikutukset: 1. talouden kilpailukyvyn paraneminen 2. kauppataseen tasapainottuminen 3. tilatasolla tuotannon kannattavuuden paraneminen

B. Terveysvaikutukset: 1. ruoan turvallisuus (ei torjunta-ainejäämiä), 2. terveyden edistäminen (luomuruoassa on enemmän antioksidantteja ja ihmiselle suotuisampi rasvahappokoostumus) 3. säästöt kansanterveyskuluissa (torjunta-aineet aiheuttavat syöpää, hedelmällisyyden heikkenemistä ja suolistosairauksia, elintarvikkeiden lisäaineet allergioita) ja 4. tuotantoeläinten terveys ja hyvinvointi

C. Ympäristövaikutukset: 1. maaperän elinvoimaisuuden ylläpitäminen, 2. vesistökuormituksen vähentäminen 3. ilmastopäästöjen vähentäminen ja 4. luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen (pieneliöstö, pölyttäjät, linnut, kalat, riista).

Luomutuotanto on tutkimuksen mukaan taloudellisesti kannattavampaa kuin tavanomainen tuotanto. Pääselittäjä on tavanomaisessa tuotannossa käytettävien tuotantopanosten aiheuttamat kustannukset sekä luonnonmukaisen tuotannon korkeammat tuet. Luomun kulutuskysyntä kasvaa ihmisten

terveystietoisuuden kasvaessa ja hintaeron tavanomaiseen tasoittuessa. Luomu on kasvun ala ja sillä voi olla merkittävää vientikysyntää esimerkiksi ”Arktinen luomu” -brändin alla (vähemmän raskasmetallijäämiä, tuotettu puhtaan luonnon keskellä, yöttömät kesäyöt, talvien pakkasvaikutukset).

Toimenpiteet valtakunnan tasolla:

1. Luomuruoan arvonlisäveron alentaminen: ohjaa kulutuskäyttäytymistä terveellisempään ja turvallisempaan suuntaan
2. Torjunta-aine- ja väkilannoiteverojen käyttöönotto: kustannetaan luomuruoan arvonlisäveron alentamisen vaikutukset ja ohjataan tuotantoa kestävämpään suuntaan
3. Kannustava ja neuvova riskiperusteinen valvonta (Evira): byrokratiapelko vähenee ja kiinnostus luomua kohtaan kasvaa tuottajien keskuudessa
4. Maatalousopetuksen sisältöjen muuttaminen luomua suosiviksi: tulevat viljelijät suuntautuvat luomuun
5. Luomu osaksi ruokaketjuun kuuluvien toimialojen opetuksen sisältöä: saadaan aikaan toimiva luomuruokaketju
6. Luomua jalostavien tila- ja muiden pienyksiköiden tukeminen: saadaan lisää luomujalosteita markkinoille
7. Kuntien kannustaminen poliittisiin päätöksiin luomun hankinnasta julkisiin ruokapalveluihin: vaikutetaan erityisesti lasten, nuorten ja vanhusten terveyteen ja hyvinvointiin
8. Luomutukien kasvattaminen määräajaksi
9. Kansallisen luomututkimuksen rahoituksen kasvattaminen: tutkimuksella varmistetaan kansallisesti muissa maissa jo saadut tulokset torjunta-aineilla tuotetun ja lisäaineita sisältävien elintarvikkeiden terveyshaitoista, lisätään tietoa luomuviljelymenetelmistä, autetaan kehittämään luomuelintarvikkeita ja hankitaan tietoa luomuruokaketjun pulmakohdista monitieteisesti
10. Tiedeviestinnän resurssien vahvistaminen ja avoin viestintä Suomen nykyisen ruokajärjestelmän epäkohdista

Toimenpiteet Luomuinstituuttitasolla:

Vuoden 2012 lopussa Suomeen perustettiin Luomuinstituutti. Sen koordinaatioyksikkö sijaitsee Mikkelissä ja sen asiantuntijaverkostossa on kaikkiaan noin 150 asiantuntijaa, jotka ovat joko Helsingin yliopiston tai Luonnonvarakeskuksen henkilökuntaa (toteuttavat tutkimus- ja kehittämishankkeita pääosin projektirahoituksella). Luomuinstituutin resursointi jäi perustamisvaiheessa vajaaksi: HY ja Luke maksavat vuosittain vain johtamisen kustannukset (n. 120 000 e/v) ja koordinaatioyksikön muu toiminta on rahoitettu vuoden 2014 loppuun asti alueen myöntämällä hankerahoituksella. Vuonna 2013 eduskunta myönsi Luomuinstituutille 80 000 euron budjettimäärärahan vuosille 2014 - 2015 ja vuonna 2014 50 000 euroa vuodelle 2015. Vuoden 2016 alusta Luomuinstituutilla on käytettävissään vain 120 000 euron suuruinen, instituutin perustajien osoittama perusrahoitus johtamisen kuluihin.

Instituutin muu koordinaatiotoiminta (tutkimus- ja hankekoordinaatio, tiedeviestintä ja hallinto) edellyttävät kuitenkin 300 000 euron vuotuista budjettirahoitusta.

Luomuinstituutti tekee työtä kotimaisen luomutuotannon kasvattamiseksi tutkimuksen, tieteestä tiedottamisen, koulutuksen ja kehittämishanketoiminnan keinoin ja auttaa Suomea saavuttamaan

LUOMUINSTITUUTTI

KIRJALLINEN ASIANTUNTIJALAUSUNTO
13.10.2015

luomutavoitteensa (20 % vuonna 2020), korjaamaan vaihtotaseen alijäämää ja tekemään suomalaisesta luomusta vientituotteita. Luomuala ei kuitenkaan kehity tavoitteiden mukaisella tavalla ilman perustoimintojen, kuten Luomuinstituutti, perusrahoitusta.

Luomuinstituutti

Pirjo Siiskonen

johtaja, professori

Lähteitä

Eviran tilastot

Lisää luomua! Hallituksen luomualan kehittämisohjelma ja luomualan kehittämisen tavoitteet vuoteen 2020

Luomutalous tuo uutta kasvua. Tutkimuspohjainen ideapaperi. Toim. Demos

Tutkimustietoa sivuilta www.luomuinstituutti.fi